

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VIII. De velocitate motus angelici: & speciatim an & qua ratione Angelus moueri possit in instanti, maxime ad locum distantem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

& acquiratur vna pars loci, quam alia; sed hoc est contra receptum loquendi vsu, & proprietatem verborum, vt recte Vasquez loc. cit. quicquid in contrarium disserat Suarez hic lib. 4. cap. 22. num. 3. Cum enim Aristoteles loc. cit. dixit, in motu prius perueniri ad medium, quam ad extremum, non sane locutus est de prioritate solum rationis seu naturæ, sed temporis, cui etiam motum æquiparari docuit.

16 Argumenta vero authorum primæ sententiæ iam aliunde refutata sunt: supponunt enim plerique falsa principia; vt quod Angelus secundum se ac substantiam suam, vere non sit in loco, nec moueatur loco; sed solum secundum effectum; vt de Heruzo dub. 1. dictum: vel quod Angelus non sit in loco nisi per operationem transeuntem, seu applicationem virtutis ad illam; quam cui velit loco possit applicare, vel non applicare; vt de Thomistis dictum dub. 3. vel quod Angelus sit in loco per vnionem realem & voluntariam ad aliquod corpus; quam ita possit vni loco seu corpori etiam remoto applicare, vt non necessario etiam applicet locis seu corporibus intermedijs, vt de Vasquez dictum dub. 3.

17 Quod vero ad Sanctum Thomam attinet, equidem cum Gregorio de Valentia & Albertino locis citatis probabiliter existimo, eum reipsa à nobis non dissentire; sed locutum solummodo fuisse, iuxta sensum tertix assertionis, de medijs participantibus, non de alijs: quia de illis solum procedit eius ratio; non de istis; hæc enim infinita non sunt, sed illa tantum; quod etiam magis patebit eius verba consideranti.

DVBIVM VIII.

De velocitate motus Angelici: Et speciatim, an Et qua ratione Angelus moueri possit in instanti, maxime ad locum distantem.

S. Thomas 1. p. q. 53. a. 3.

1 Explicata ratione motus Angelici, tum quoad substantiam, tum respectu loci seu spatij, superest, vt de eo etiam disseramus per comparationem ad tempus, quo peragitur, & ex quo etiam desumitur velocitas motus: siquidem motus localis velocior est ille, qui eodem tempore plus spatij conficit.

2 De qua quidem re, generatim loquendo, certum est, motum Angeli (pro arbitrato tamen ipsius Angeli, vt optime notauit etiam S. Thomas q. 53. a. 3. ad 1.) esse posse velocissimum, siue is motu continuo, siue discreto velit moueri. Ita enim expresse docent SS. Patres, qui propterea motum eorundem alitibus comparant, & addunt momento posse esse vbique, nempe quasi moraliter, vt regulimus supra dub. 6. assert. 2. Et ratio sumitur, tum à perfectione naturæ; quæ vti cæ-

teras proprietates naturales, ita etiam vim motiuam vti que perfectiorem habet, quam in corporibus cernatur; spectat autem ad perfectionem facultatis motiuæ posse celeriter mouere: tum ex conditione mobilis, & habitudine Angeli ad medium; siquidem ex neutro capite, cum ipse spiritualis & incorporeus sit, vllam penitus patitur resistentiæ, cum sine vlla diuisione medijs, penetratione quadam peruadere & percurrere possit omnia; tum denique ex impatibilitate spiritualis naturæ, quæ nullo motus aut spatij longitudine siue continuatione fatigatur.

Duo vero sunt dubia. Primum, vtrum Angelus etiam in instanti moueri localiter possit; secundo, vtrum velocitas motus Angelici sit determinata ad certum tempus, seu longius, seu breuius, pro maiori aut minori perfectione Angeli; quod sequentibus assertionibus declaramus.

4 Assertio I. Motus Angeli continuus fieri non potest in instanti; sed solum in tempore continuo. Ita communis & certa omnium Doctorum sententiæ cum S. Thoma cit. quæst. 53. a. 3. neque de hoc est vlla controuersia. Ratio patet ex dictis dubijs præced. Quia de ratione motus continui est, vt mobile partim sit, in termino à quo, partim, in termino ad quem; adeoque vt prius sit in medio, quam in extremo loco, seu termino loci, iuxta Aristotelem 6 Physic. cap. 4. & 10.

5 Assertio II. Nullus etiam motus Angeli, ab vno loco ad alium locum ita distantem, vt cum suo spatio excedat locum adæquatum eiusdem, fieri potest, nisi in tempore. Hæc assertio est contra Albertum in 1. dist. 37. a. 23. & 24. (qui tamen non satis constanter loquitur) item contra Henricum quodlib. 13. q. 7. Ariminensem in 2. dist. 6. q. 3. a. 2. Maiorem dist. 2. q. 12. Marfilium in 2. quæst. 7. & vt citat Ariminensis contra Hybernicum; qui existimant, motu discreto Angelum moueri posse etiam ad locum ita distantem in instanti; & addit Hybernicus, ita etiam necessario moueri.

6 Sed nostra assertio est communis cæterorum Theologorum, quam tradunt sanctus Thomas hic quæst. 53. a. 3. Caietanus, & Thomistæ recentiores ibidem, Bonauentura in 1. dist. 37. part. 2. q. 3. Richardus art. 3. q. 3. Egidius part. 2. dist. q. 13. Scorus in 2. dist. 2. q. 11. Gabriel q. 3. a. 3. Capreolus in 2. dist. 6. q. 1. a. 1. Ferrariensis 3. cont. gent. cap. 102. item Gregorius de Valentia q. 4. punct. 2. Molina hic cit. q. 53. a. 3. Vasquez disp. 197. c. 2. Suarez hic lib. 4. cap. 22.

7 Probatur assertio. Quia si Angelus hoc casu moueretur in instanti, tunc simul ac in eodem instanti esset in loco medio adæquato, & vltra illum in loco remotiori; vt necessario concedunt Ariminensis, & Maior, alijque nonnulli aduersæ sententiæ authores: at vero consequens excedit naturalem virtutem ac facultatem Angeli; vt qui naturaliter esse non potest, in maiori loco, quam sit locus eius adæquatus: ac præfertim etiam quia ea ratione sequeretur, Angelum simul esse posse, etiam in duobus locis adæquatis, & per consequens etiam in pluribus, imo in quibusuis locis etiam remotissimis, cum par sit ratio de duobus

locis

locis adæquatis, & de pluribus quibuslibet: Ergo naturaliter impossibile est, vt Angelus ita in instanti moueatur.

8 Fundamentum autem oppositum contrariæ sententiæ, quod successio motus solum oriatur ex resistentia medij, iuxta Aristotelem 4. Physic. falsum est; oritur enim etiam tum ex extensione mobilis; tum ex distantia terminorum; tum hac supposita, ex limitata virtute motiua, seu essendi in loco ipsius mobilis. Alias enim etiam corpus, dum mouetur in vacuo, vel in eodem instanti amitteret totum terminum à quo, & acquireret totum terminum ad quem, vel simul esset in vtroque, ac in omnibus spatijs intermedijs: quod totum etsi concedat Ariminensis, plane tamen absurdum est, & contra ipsum Aristotelem, vt bene Suarez n. 9.

9 Assertio III. Imo nullus omnino motus Angeli, qui sit per medium, siue is continuus sit, siue discretus, fieri potest in instanti; sed solum in tempore, siue continuo, si motus continuus sit; siue discreto, si motus sit discretus. Hæc assertio quoad motum discretum est contra Albertum, Henricum, Ariminensem in 2. dist. 6. q. 3. a. 2. Maiorem, Marsilium, Hybernicum, locis citatis, & denique quoad modum loquendi fere etiã contra Suarez cit. cap. 22. num. 3. extra casum præcedentis assertionis. Est tamen assertio communis cæterorum Theologorum, quam tradunt S. Thomashic q. 53. a. 3. Caietanus & Thomistæ recentiores ibidem, Bonauentura, Richardus, Ægidius, Scotus, Gabriel, Capreolus, Ferrarientis, Gregorius de Valentia, Molina, Vasquez locis citatis.

10 Probatur assertio. Quia si Angelus ex priori loco in instanti moueretur ad extremum per medium, tunc simul & in eodem instanti esset in extremo & medio, & nihilominus tamen simul moueretur per medium, adeoque pertransiret medium; sed impossibile est, vt Angelus simul & in eodem instanti sit in extremo & medio, quod pertransit: dum enim per medium transeundo venit ad extremum, necessario in instanti eius motus terminatiuo, est extra medium: quia transire localiter per aliquid, est illud relinquendo ultra tendere. Accedit, quod de ratione motus localis per medium, est, vt prius tempore mobile sit in medio, quam in extremo, vt ex Aristotele ibidem docuimus: Ergo impossibile est vt Angelus per medium moueatur in instanti.

11 Et quia continuitas temporis est ex continuitate motus, iuxta Aristotelem. 4. Physic. tex. 99. & S. Thomam cit. quæst. 53. a. 3. necesse est, vt motus continuus sit in tempore continuo; motus autem discretus per medium, sit in tempore discreto; quanquam tempus hoc Angelicum, siue sit continuum, siue non, non est idem cum tempore, quod mensurat motum cæli, & quo mensurantur corporalia, quæ habent mutabilitatem ex motu cæli; siquidem motus Angeli nullo modo pendet ex motu cæli, sed est alterius & altioris rationis; cuius mensura per se non est motus cæli; vt notauit Sanctus Thomas ibidem; etsi per accidens &

secundum nos, nihil obstat motu cæli tanquam notiori mensurari etiam motum Angeli, vt recte Caietanus ibidem.

12 Atque hæc ratio vniuersim procedit de quouis motu per medium, etiam si Angelus locum solummodo contiguum & propinquum, priori relicto, occupet; imo etiam si ex loco inadæquato solum moueatur, extensione quadam ad locum adæquatam: nam etiam huius extensionis motus proprie dici non potest fieri per medium, nisi fiat successiue, adeoque in tempore, iuxta descriptionem motus per medium, quam ex Aristotele exposuimus dub. præced. Simul vero etiam ea ratione probatur, nec per potentiam quidem Dei absolutam, Angelum posse proprie loquendo, per medium moueri in instanti, nisi forte Angeli præsentia localis multiplicetur, de quo non est quæstio, vt recte Vasquez ibidem, quanquam ne hoc quidem casu, Angelus proprie, transeundo scilicet, moueretur per medium in eodem instanti, quo est in extremo; quia transire per medium est, relinquendo medium ulterius pergere: at vero si in eodem instanti simul esset in medio, & in extremo, tunc Angelus nec in eo instanti relinqueret medium, quia esset in illo, nec immediate post, quia post hoc instans non est aliud instans, nisi fortè quod correspondeat nostro tempore: Ergo necessario aliquanto tempore etiam post illud instans maneret in medio: Ergo nec quamdiu est motus relinquitur medium; nec in aliquo instanti indiuisibili subsequente motum: Ergo per motum illum nullo modo relinquitur medium.

13 Fateor tamen, hanc assertionem, secundum id, quod superaddit præcedenti assertioni, posse reuocari ad quæstionem nominis tantum. Nam si dicatur, ad motum localem per medium non requiri, vt mobile prius duratione sit in medio, quam in extremo, ad quod per medium transit, sed sufficere, vt prius ratione vel natura in illo sit mobile, eo modo, quo sol dicitur illuminare terram per aerem, in quem sensum differit Suarez contra hanc assertionem citatus; tunc sane fatendum erit, motum discretum Angeli per medium, qui sit per solam extensionem loci inadæquati ad locum adæquatam, aut ex loco adæquato, ad alium locum adæquatam coniunctum siue contiguum, posse fieri in instanti, vt docet ibidem Suarez. Sed vt dictum dub. præced. modus hic loquendi minus proprius est: in quem sensum etiam ipse Suarez capit. 2. num. 3. dicit, Angelum occupando simul totum aliquem locum, etsi naturæ ordine prius occupet partem proximam, quam remotiorem, non tamen dici posse transire, cum ibi permaneat.

14 Assertio IV. An motus Angeli discretus, qui sit sine medio, fieri possit in instanti, videretur fore esse quæstio nominis; sed rectius affirmatur. Probatum & declaratum assertio. Negatiuam enim partem tuentur Sanctus Thomas hic cit. quæstio. articulo 3. alijque Thomistæ citati pro præcedenti assertionem; quos sequitur Gregorius de Valentia cit. quæst. 4. punct. 2. Illi enim absolute loquuntur de motu Angeli, ac simul etiam eas rationes afferunt, quæ procedunt de omni motu, siue sit per medium, siue non.

15 Videtur autem S. Thomas pro hac sententia
 uti duplici ratione. Prima petitur ex ratione motus. *Quia de ratione motus est*, inquit Sanctus Thomas, *ut mobile aliter se habeat nunc, & prius*: quod fieri non potest in instanti. Quia quidem ratione, cum moueri in recto dicat existentiam mobilis, sub utroque termino, à quo videlicet, & ad quæ, procul dubio fatendum est, nullum motum fieri posse in instanti: quia non potest in eodem instanti, mobile in utroque termino existere: quod solum vult Valentia cit. pun. 2.

16 Sed hac ratione ex præsentia controuersia solum efficitur quæstio nominis: in qua facile oppositum ex alia terminorum non minus probabiliter explicacione defendi potest. Nimirum, si quis dicat, de ratione motus in recto non esse, existentiam mobilis sub utroque termino; sed solum acquisitionem noui termini, cum connotatione prioris, qui fuerit derelictus; quod plane consonat cum recepta motus seu mutationis definitione, quæ est. *ut per eam mobile nunc aliter se habeat, quam prius*; quo modo loquuntur multi Doctores inferius citandi. Quia ratione, etiam plane fatendum est, motum discretum vnicum, adeoque non compositum ex pluribus mutatis esse eiusdem motus fieri posse in instanti, quod sit intrinsecum motui, & extrinsecum quieti; saltem quantum est ex ratione motus, ut dictum.

17 Secunda autem ratio S. Thomæ ad rem ipsam pertinet; & videtur esse hæc. Quia ad motum pertinet etiam initium motus: sed initium motus non est ipsum mutatum esse, sed instans aliquid præcedens mutatum esse, quod non est aliud, quam vltimum esse quietis, seu vltimum instans quietem terminans; quod semper ac necessario in omni motu interuenit. *Quia de ratione quietis est, ut quiescens non aliter se habeat nunc & prius*, ac proinde in quolibet Nunc temporis mensurantis quietem, quiescens est in eodem (statu) & in primo, & in medio, & in vltimo. &c. unde non est possibile, ut aliquid in toto tempore præcedente quiescat in vno termino, & postea in vltimo instanti illius temporis, sit in alio termino; sed oportet assignare Nunc in quo vltimo fuit in termino præcedenti; ac proinde necessario acquisitio alterius termini, debet fieri in alio instanti, subsequente vltimum instans intrinsecum quietis. *Ibi autem sunt multa Nunc sibi succedentia, ibi de necessitate est tempus, cum tempus nihil aliud sit, quam numeratio prioris & posterioris in motu.* Necesse est igitur, ut motus Angeli sit in tempore. Hæc videtur mens Sancti Thomæ citat. quæstione 53. articulo tertio, et si discursus ipsius variè explicetur, ut videre est apud Caietanum.

18 Et vero potest is etiam in hunc modum conformari. Si in motu Angelico datur vltimum Nunc intrinsecum quietis, tunc impossibile est moueri Angelum in instanti: sed verum antecedens ex dictis: Ergo, &c. Sequela probatur. Tum quia autores oppositæ sententiæ, qui Angelum in instanti posse moueri dixerunt, contra quos ibidem differit Sanctus Thomas, ea nituntur ratione; quod fieri possit, ut Angelus toto aliquo

tempore præcedenti quiescerit, & in vltimo instanti extrinsecum quietis moueatur, & sit in termino ad quem; qui proinde negant, Angelum quiescentem aliquo tempore, necessitari ad quiescendum etiam vsque ad vltimum terminatum, instans illius temporis: alias si hoc concederent, non dicerent, motum fieri in instanti. Tum quia si datur instans præcedens motum Angeli, iam in eo ipso instanti incipiet motus extrinsecum, qui proinde non fiet in tempore. Addi potest etiam hæc ratio. Quia si datur instans vltimum quietis; Ergo non potest immediate subsequi instans intrinsecum motus; sic enim darentur duo instantia immediata Ergo necessario inter instans vltimum quietis, & quodlibet mutatum esse, seu esse intrinsecum motus, intercedit tempus. ac proinde motus fiet in tempore, non in instanti.

19 Verum omnis hic discursus Sancti Thomæ, quomocumque formetur & instituat, nititur hoc principio, quod omne mobile aliquo tempore quiescens, necessario quiescat, vsque ad vltimum terminatum instans illius temporis: quod tamen non satis probatur à Sancto Thomæ; & negant contrariæ sententiæ auctores; qui dicunt, satis esse ut quiescat qualibet parte intrinsecum & constituyente ipsius temporis, etiam si in ipso instanti terminatio illius non quiescat, sed moueatur; quod etiam optima ratione probatur, ut dicemus.

20 Quare omnibus consideratis, & absolute loquendo, probabilius & rectius dici existimo, motum localem Angeli discretum vnicum, adeoque non compositum ex pluribus mutatis esse eiusdem motus, fieri in instanti. Ita docent complures veteres & recentiores Theologi, speciatim Albertus in 1. dist. 37. art. 23. & 24. Arimænsis in 2. dist. 6. quæst. 3. art. 2. & apud eundem Hybernicus; item Maior dist. 2. quæst. 12. Gabriel q. 3. a. 3. Scotus q. 11. & 12. Marsilius in 2. q. 7. a. 3. Henricus quodlib. 13. quæst. 7. & ex recentioribus Molina cit. quæst. 53. articulo 3. Vasquez disputat. 197. cap. 4. Suarez hic lib. 4. cap. 21. Albertinus tom. princip. 1. coroll. 16. punct. 1.

21 Probatum hæc sententia. Si enim datur vnicum instans, quo verum est dicere, Angelum iam mouetur localiter, & immediate ante non mouebatur localiter, nec immediate post mouebitur localiter, tunc verum est dicere, motum localem Angeli (nempe discretum, & qui sit absque transitu per medium.) fieri in instanti: sed verum est antecedens: Ergo, &c. Maior constat, quia qualibet res in vno tantum dicitur instanti esse, de qua pro vno tantum instanti verum est dicere, iam est, & immediate ante non fuit, nec immediate post erit: præsertim quia tunc talis res non incipit extrinsecum, sed intrinsecum; ita ut præcedens tempus seu instans, qualecunque demum illud sit, ad existentiam eius rei in recto nullo modo pertineat, nec intrinsecum ut patet; nec extrinsecum, tanquam principium eius extrinsecum

secum; quia ex hypothesi supponitur rem incipere intrinsece.

22 Minor probatur. Quia per motum discretum Angelus, cum immediate antea quiescisset, simul ac in eodem instanti, acquirit alium locum, siue, deserendo simul priorem (licet hoc absque causa neget Gabriel loc. cit.) siue cum inadæquatus est, extendendo se ad nouā partem loci, conseruando priorem; siue etiam solum amittendo aliquam partem prioris loci iuxta variam mutationem localem Angeli, vt dictum dub. 1. quod principium totum etiam concedunt S. Thomas & Thomistæ; cum plane fateantur, omnem locum, qui per motum discretum Angeli acquiritur, simul & non successiue acquiri, vt superius dictum, dub. 1. Hoc autem velut principio posito, ita licet argumentari; Antè hoc instans immediate non est verum dicere, Angelus mouetur; si quietem immediate ante quiescit; dum autem quiescit nullo modo dici potest moueri; nec motus vnquam in vilo casu à quiete incipere potest, nisi extrinsece; vt verum sit dicere, iam non est motus, sed immediate post erit motus. Nec post illud instans vere dici potest. Angelum moueri; cum enim tunc sit in termino, ac proinde etiam sub eo quiescat, fieri non potest, vt tunc moueatur: Ergo solum vere dici potest hoc casu Angelum localiter moueri, tunc ac in eo tantum instanti, quo acquirit alium locum.

23 Nec obstat primo, quod tunc moueri transeat in mutatum esse: nam in mutationibus instantaneis simul est moueri seu mutari, & mutatum esse, vt patet in generatione, illuminatione, &c.

Nec obstat secundo, quod in motu locali corporum quies necessario durat, vsque ad instans terminatum totius temporis, in quo mobile est in termino à quo. Est enim quoad hoc diuersa ratio corporis & Angeli. Cum enim motus corporum, propter extensionem mobilis, necessario sit successiuus, etiam quoad acquisitionem termini, vt dictum, fieri non potest, vt motus corporis incipiat intrinsece; sed necessario incipit extrinsece, in illo ipso instanti, quod quietem intrinsece terminat. Secus est in Angelo, qui suum locum per motum discretum in instanti acquirit: cuius proinde motus potius respondet alijs mutationibus instantaneis corporum, vt generationi, & illuminationi.

24 Nec obstat tertio, quod hæc mutationes, sunt quasi termini (extrinseci) motus continui, puta alterationis vel motus localis. Hoc enim per accidens est, nec ista est causa adæquata cur aliqua mutatio sit aut possit esse instantanea, vt ex dictis constat.

Ex quibus etiam patet responsio ad fundamenta contrariæ sententiæ. Ad primum enim, quod à ratione motus petitur, iam antea responsum est; ad motum satis esse, vt mobile nunc se aliter habeat, quam antea; quod etiam fieri potest in instanti, vt dictum; maxime cum ipsemet etiam Sanctus Thomas citat. quæstion. 53. artie. 3. generationem & illuminationem vocet *mutationes instantaneas*.

Adsecundum, negatur mobile quoduis in omni motu quiescere necessario vsque ad vltimum, instans temporis, in quo mobile fuit in termino à quo, seu quod idem est; quietem desinere, necessario in vltimo sui esse: sed potest in nostro casu desinere, ac re ipsa desinere extrinsece, in primo sui non esse, quando iam est motus, ita vt illud instans sit intrinsecum motui, in quo proinde motus intrinsece incipit, & simul perficitur, per primum sui esse; & extrinsecum quieti, vt dictum; quemadmodum etiam sentiebant auctores illi, quos refert & refellere nititur S. Thomas ibidem: quem proinde licet Albertinus explicare conetur in fauorem nostræ sententiæ, nihil tamen est, cur in eo explicando laboremus, quando tam aperte suam mentem exposuit, vt quoad hoc bene etiam notauit Caietanus.

26 Accedit, quod etiam si quies terminaretur in instanti intrinseco; nihil tamen obstarer, quominus in instanti immediate subsequenti moueri posset localiter Angelus, vt recte notarunt Caietanus, Suarez, & Albertinus locis citatis; quia instans temporis discreti bene potest esse immediatum præcedenti instanti; non quidem vt vtrumque præcisè & adæquate respondeat instanti nostri temporis, vt indicat Caietanus, sic enim etiam in tempore nostro darentur eiusmodi instantia immediata: sed vt posterius respondeat tempori nostro, vt recte Suarez & Albertinus.

27 Assertio V. Probabilis videtur, velocitatem motus continui, in vnoquoque Angelo determinatam esse, ad certum tempus breuius aut longius, pro maiori aut minori perfectione Angeli: adeoque nec posse Angelum moueri pro libitu, ad quodcumque spatium, in tempore minori & minori in infinitum syncategorematicè. Ita docet Vasquez disputatione. 197. capit. 4. & Delrius libro secundo disquisit. mag. libro secundo quæstio. 16. & fauet Suarez Metaphys. disputat. 35. sect. 6. licet oppositum ex probabili defendant Albertinus loc. citat. numero decimo quinto, & Suarez hic capite 24. numero 6. post Alensem 2. part. quæstione 33. membr. 1. ad 1. & Capreolum in secundo distinctione 6. quæst. 1.

28 Probatur assertio. Tum quia velocitas motus in actu primo pertinet ad quandam perfectionem potentiæ motiue; non ergo potest esse maior & minor in infinitum; nisi etiam hæc pari proportionem crescat; quod fieri in Angelis non potest. Tum quia hoc magis est consentaneum modo operandi potentiæ motiue, ad extrinsecum; quæ itidem est determinata quoad velocitatem, vt dicitur quæstio. 5. Tum quia alias Angeli omnes essent inter se æquales, quoad virtutem se ipsos mouendi; cum tamen passionibus & proprietatibus sequantur perfectionem naturæ, ac ei, cæteris paribus, seruata debita proportionem respondeant.

29 Ex quibus proinde efficitur, Angelum quemque, quo est superior, eo velocius posse se ipsum mouere localiter, motu continuo. Quoad motum vero discretum fatendum est, non esse in

æqualitatem, nisi quantum ad hoc, quod Angelus, quo quisque perfectior est, eo maiorem locum adequatum sibi vendicat, ac proinde etiam cæteris paribus, hoc ipso velocius mouetur, quod æquali tempore, seu potius in paribus instantibus temporis discreti, semper maiorem simul locum acquirit, & deserit; maiusque adeo spatium percurrit, quam Angelus aliquis inferior; licet quoad singula mutata esse; non

maior mora consumatur, vel intercedat in vno Angelo, quam in altero, quia singula mutata esse æquæ omnia fiunt in vno instanti; nec opus est in vno Angelo, post singula mutata esse, maiori quiete, quam in alio: siquidem mouendo non defatigantur, ut idcirco cogantur seu breuiori, seu longiori tempore quiescere.

Q V Æ S T I O III.

De intellectu & cognitione Angelorum.

S. Thomas I. p. q. 54. 55. 56. 57. 58.

Absoluetur hæc questio octo dubitationibus. I. Quid, & quotuplex sit intellectus Angeli; quidq; ipsius intelligere. II. De medio cognitionis Angelicæ, seu speciebus intelligibilibus: an nimirum; unde, quot, & quales species intelligibiles habeant Angeli. III. De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis, respectu rerum immaterialium: an nimirum, & quomodo Angelus naturaliter cognoscat, tum D E V M, tum seipsum, tum etiam alios Angelos. IV. De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis respectu rerum materialium, tum possibilem, tum actu existentium, vel etiam præteritarum, aut necessario futurarum. V. An & quomodo Angeli cognoscant futura contingentia. VI. An & quomodo Angeli naturaliter cognoscant actus internos alienæ mentis & voluntatis. VII. De obiecto cognitionis Angelicæ, respectu rerum supernaturalium. VIII. De modo cognitionis Angelicæ; an scilicet ea cognitio sit semper in actu secundo, & quidem plurimum aut omnium obiectorum simul, an etiam discursiua, vel habitualis, aut errori obnoxia.

D V B I V M I.

Quid, & quotuplex sit intellectus Angeli; quidque ipsius intelligere.

S. Thomas I. p. q. 54. aa. 5.

Post locum, & motum localem Angeli, intellectus & potentias, quæ eidem Angelo conueniunt, proximus est intellectus & intellectio; tum vt naturâ prior voluntate, & operatione ad extra, tum etiam vt cæteris notior. Etenim Angelum esse substantiam natura sua intelligentem & intellectu præditam, tam clarum & perspicuum est, vt id etiam in communi Angeli notione includatur, vt dictum dub. I. quast. I. Quomodo vero hic intellectus Angeli se habeat, tum quoad substantiam, & actum suum; tum quoad principia interna seu species intelligibiles; tum quoad obiecta, & denique quoad modum & affectiones suas, restat deinceps explicandum, secundum seriem dubitationum superius propositam. Et quod ad ipsam substantiam ipsius intellectus & intelligere Angelici attinet, iuxta præfixum huic dubitationi titulum, sequentes assertiones statuimus.

Assertio I. Est in Angelo, intelligere seu actualis intellectio; & quidem nec de essentia Angeli, nec idem cum essentia, aut existentia eiusdem, sed realiter ab utroque distincta. Ita S. Thomas cit. q. 54. a. 1. & 2. & communis & certa Theologorum

ibidem, & cum Magistro in 2. dist. 3. quicquid Aristoteles in 12. Metaph. c. 6. & 9. insinuet, non solum Dei, sed etiam reliquarum Intelligentiarum essentiam, esse intelligere: quem ita etiam explicant & sequuntur Auerroes, Aphrodisiensis, & Philoponus. Sed quod absque errore defendi non potest, vt bene Vasquez disp. 198. c. 1. & Suarez hic lib. 2. cap. 2. num. 5. & quicquid etiam Durandus in 2. dist. 3. q. 5. indicet, cognitionem, qua Angelus seipsum cognoscit, esse suam substantiam.

Probatur assertio quoad singulas partes. Prima enim pars indubitata est; quia Angelus est substantia intelligens; Ergo naturaliter conuenit illi actus intelligendi seu actualis intellectio.

Secundâ pars, intellectio nem actuali nec esse essentiam, nec de essentia Angeli, quod ex instituto probat S. Thomas a. 1. Probatur. Tum quia de nulli? entis creati essentia est agere; cum omnis essentia creata sit in potentia ad esse; ac proinde multo magis ad agere, quod supponit esse. Tum quia essentia ipsa est inuariabilis & determinata; intelligere vero Angeli est varium & multiplex; etiam a parte rei. Tum quia plus differt actio rei à

substan-